

Lautar (MDA). Високорослими (більше 110 см), разом з еталоном Ферругінеум 1239, виявились зразки: Відрада, Подарок Сталінграду (UKR); Камішанка, Альбіна 45 (RUS); АК-ВІВАІ (KAZ).

Урожайністю на рівні понад 650 г/м² відізнялись сорти: Еритроспермум 316, Золотоглава, Легенда миронівська, (UKR), Донэко (RUS), Mukhran (GEO), Elvira (HRV). Високою виповненістю зерна (від 7 до 9 балів) характеризувались сорти: Сяйво, Стоколоса (UKR), Genoveva (SVK), Antiza (BGR). Високою масою 1000 зерен на рівні еталону Донская полукарликовая або вище (більше 45 г) відізнялись сорти та лінії Благо, L 62-26KH (UKR), Калач 60 (RUS), Mukhran (GEO); Алія, Рамин (KAZ).

За останні п'ять років в (НЦГРРУ) зареєстровано: ознакову колекцію за якістю зерна, яка включає 864 зразки походженням, що диференційовані за 24 ознаками (натура зерна, сила борошна, об'єм хліба, загальна хлібопекарська оцінка та ін.) та 120 рівнями їх прояву; ознакову за цінними господарськими ознаками (стійкість до вилягання, стійкість до борошнистої роси, маса зерна з колосу, урожайність та ін.), яка включає 347 зразків, що диференційовані за 21 ознакою та 106 рівнями прояву; ознакову за ознаками відмінності (форма куща, висота рослини, щільність колоса та ін.), яка включає 3152 зразки, що диференційовані за 41 ознакою та 94 рівнями прояву та генетичну колекцію пшениці м'якої озимої за стійкістю до хвороб та шкідників (борошнеста роса, бура листова іржа, гесенська муха та ін.), яка включає 337 зразків, що диференційовані за 13 ознаками та 152 рівнями їх прояву.

ЕЛЕМЕНТИ ПРОДУКТИВНОСТІ КОЛОСУ ТА УРОЖАЙНІСТЬ М'ЯКОЗЕРНИХ ЗРАЗКІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ

ELEMENTS OF A SPIKE PRODUCTIVITY AND YIELD CAPACITY OF SOFT ACCESSIONS OF WINTER BREAD WHEAT

А. В. Ярош, В. К. Рябчун, О. Ю. Леонов

A. V. Yarosh, V. K. Ryabchun, O. Yu. Leonov

Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

Plant Production Institute nd. a. V. Ya. Yuryev of NAAS

e-mail: Jarosh_Andrij@ukr.net

В результате изучения 155 образцов пшеницы мягкой озимой из 21 страны выделены мягкозерные образцы с высокой массой зерна с колоса: Kondor, Danubia, Auburn (SVK); Nela (CZE); Goncha (TKM); высоким количеством зерен в колосе: Malyska, Solara, Auburn, Ignis, Eva (SVK); MV Hombar (HUN); с наибольшим числом колосков в колосе (21 шт.): Zerda, Arida, Kondor, Astella (SVK); с высокой урожайностью: Eva, Rada, Solara, Ignis, Malyska, Pavlina, Auburn, Klea (SVK); MV Irma, MV Hombar (HUN) Выделенные образцы легли в основу признаковой коллекции по кондитерским свойствам.

As a result of study of 155 accessions of bread winter wheat from 21 countries, there are highlighted soft accessions with high grain weight from the ear: Kondor, Danubia, Auburn (SVK); Nela (CZE); Goncha (TKM); a high number of grains per ear: Malyska, Solara, Auburn, Ignis, Eva (SVK); MV Hombar (HUN); a high number of spikelets per spike (21 pcs.): Zerda, Arida, Kondor, Astella (SVK); high yield: Eva, Rada, Solara, Ignis, Malyska, Pavlina, Auburn, Klea (SVK); MV Irma, MV Hombar (HUN). The selected accessions made the basis of trait collection for confectionery properties.

Провідне місце в зерновому балансі нашої країни належить пшениці. Одним із технологічних напрямків використання борошна пшениці м'якої озимої є кондитерський. М'якозерні форми служать цінним матеріалом для виготовлення бісквітів. Структура ендосперму зернівки, його твердість зумовлюють дисперсність борошна. Твердозерні зразки при загальноприйнятих режимах помелу дають, крупчасте, розсипчасте борошно, а з м'якозерних – при тих же режимах помелу утворюється дрібнодисперсне борошно. На сьогоднішній час в Україні зареєстровано лише два сорти м'якозерної пшениці – Оксана та Білява (Селекційно-генетичний інститут). Проте нові м'якозерні сорти з комплексом цінних господарських ознак більше б збагатили національну скарбницю генофонду рослин України. Для прискороного створення таких сортів з комплексом цінних господарських ознак, потрібно виділяти джерела та еталони, які б служили цінним вихідним матеріалом. Однією з найбільш важливих сортотипових властивостей є урожайність, потенціал якої залежить від можливостей генотипу в певних умовах її реалізовувати. Для цілеспрямованої селекції, що до підвищення урожайності необхідно звертати увагу на три основних компоненти урожайності: маса зерна з колосу та кількість колосків на одиницю площі. Метою роботи було виділення м'якозерних зразків з цінними елементами продуктивності колосу та урожайністю. Виконання досліджень здійснювалося упродовж 2012-2013 рр. в лабораторії генетичних ресурсів зернових культур Національного центру генетичних ресурсів рослин України (НЦГРРУ) Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН. Досліди були закладені згідно методики польового досліду Б. А. Доспехова. Визначення твердості зерна в ньютонах (Н) проведено за допомогою твердоміра YPD-300D та розробленої для нього методики оцінки твердозерності. Матеріалом дослідження були 155 зразків пшениці м'якої озимої з 21 країни, в т.ч. – 36 зразків з України, 30 – Туреччини, 18 – Канади, 15 – Словаччини, 12 – Сполучених Штатів Америки, 8 – Ірану, 6 – Росії, 5 – Казахстану, по три зразки з Угорщини, Румунії, Болгарії по два зразки з Білорусі, Молдови, Чехії, Франції, Туркменістану, Таджикистану та по одному зразку з Латвії, Німеччини, Грузії, Китаю.

У результаті вивчення виділено м'якозерні зразки з високою масою зерна з колосу: Kondor – 2,7 г; Danubia – 2,2 г; Auburn – 2,1 г

(SVK); Nela – 2,2 г (CZE); Goncha – 2,3 г (TKM); національні стандарти: Подолянка – 2,2 г; Бунчук – 1,6 г; Єдність – 1,5 г (UKR); стандарт м'якозерності: Білява – 1,3 г (UKR); м'якозерний еталон високої маси зерна з колосу: Malyska – 2,5 г (SVK). Високою кількістю зерен в колосі (шт.) відзначилися такі зразки: Malyska – 49, Solara – 48, Auburn – 41, Ignis – 37, Eva – 36, (SVK); MV Hombar – 37 (HUN); національні стандарти: Подолянка – 34; Бунчук – 34 г/м²; Єдність – 32 г/м² (UKR); стандарт м'якозерності: Білява – 32 (UKR); м'якозерний еталон високої кількості зерен в колосі: Danubia – 51 (SVK). До зразків з найбільшим числом колосків у колосі (21 шт.) відносяться: Zerda, Arida, Kondor Astella (SVK); національні стандарти: Подолянка – 19, Бунчук – 17, Єдність – 18 (UKR); стандарт м'якозерності: Білява – 16 (UKR); м'якозерний еталон низької кількості колосків у колосі: Garagum – 15 (TKM). Кращими за урожайністю були: Eva – 799 г/м²; Rada – 779 г/м²; Solara – 762 г/м²; Ignis – 758 г/м²; Malyska – 755 г/м²; Pavlina – 722 г/м²; Auburn – 718 г/м²; Klea – 682 г/м² (SVK); MV Irma – 820 г/м²; MV Hombar – 795 г/м² (HUN); національні стандарти: Подолянка – 708 г/м²; Бунчук – 655 г/м²; Єдність – 620 г/м² (UKR); стандарт м'якозерності: Білява – 563 г/м² (UKR); м'якозерний еталон високої урожайності: Arida – 806 г/м² (SVK). Виділені зразки лягли в основу формування ознакової колекції за кондитерськими властивостями. Дана колекція включає 52 зразки, що диференційовані за 22 ознаками та 75 рівнями їхнього прояву.

ИЗУЧЕНИЕ КОЛЛЕКЦИИ СОРТОВ ЯРОВОЙ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ В СЕВЕРНОМ КАЗАХСТАНЕ

STUDY OF SPRING BREAD WHEAT COLLECTION IN NORTHERN KAZAKHSTAN

А.Т. Бабкенов, Е.К. Каиржанов

A.T. Babkenov, E.K. Kairzhanov

**Научно-производственный центр зернового хозяйства
им. А.И. Бараева, Казахстан**

Scientific-Productional Centre for Grain Farming nd. a. A.I. Barayev Kazakhstan

e-mail: tsenter-zerna@mail.ru

As a result of study 100 spring bread wheat varieties of different eco-geographical origin in Northern Kazakhstan, there were selected 19 early maturing, 11 with short period from ear appearance to maturing, 2 with high productivity, 25 with high protein content, 27 with high sedimentation index and 10 forms by two last indicators of grain quality.

Яровая мягкая пшеница является основной экспортной культурой в Казахстане. Наша страна по экспорту зерна занимает 7-е место в мире. Основную долю зерна, реализуемого на мировом рынке,